

економіки, зокрема аграрної. Так, відсутність послідовної державної аграрної політики щодо переведення сільського господарства на ринкові засади за дотримання паритетних умов з іншими секторами економіки є одним з чинників дестабілізації функціонування найважливішої галузі країни.

Висвітлюючи положення нової економічної парадигми формування стратегії національної продовольчої безпеки України в XXI столітті стосовно аграрного сектора, академік П.Т. Саблук вказує, що на макrorівні ефективну систему внутрішньогалузевих і внутрішньогосподарських відносин можна побудувати лише при відпрацюванні міжгалузевих зв'язків [3].

Висновки. Таким чином, можна зробити висновок, що абсолютизація державного управління економічними процесами та відмова від використання ринкових важелів впливу, як і протилежна позиція, що заперечує будь-яке економічне

регулювання з боку держави, є неприйнятними для ефективного розвитку виноградарського сектора сільського господарства України. Державне регулювання повинно стосуватися не тільки проведення роздержавлення та персоніфікації державної власності, а й передбачати формування умов для високо-ефективного функціонування різних форм власності, включаючи приватну [4].

Згідно світового досвіду державного регулювання виноградного ринку в Україні необхідно: створити рівні економічні умови, за яких галузі економіки мали б можливість одержувати рівновеликі прибутки на одиницю направлених у виробництво ресурсів, включаючи землю; удосконалювати державну підтримку сільського господарства через концентрацію видатків державного бюджету на регулювання аграрного ринку; організувати забезпечення агровиробників сучасними технікою, добривами, висококваліфікованими кадрами.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Авидзба А.М. Восстановление ресурсного потенциала виноградо-винодельческой отрасли – залог успешного решения социально-экономических проблем села в районах промышленного виноградарства Украины / А.М. Авидзба // Соціально-економічні проблеми розвитку українського села і сільських територій: Матеріали сьомих річних зборів Всеукраїнського конгр. вчен. економістів-аграрників. – К.: ННЦ “ІЕА”, 2005. – 710 с.
2. Агропромисловий комплекс України: стан, тенденції та перспективи розвитку. Інформаційно - аналітичний збірник (випуск 5) / за ред. П.Т. Саблука та ін. – К.: ІАЕ УААН, 2002. – 647 с.
3. Саблук П.Т. Проблеми забезпечення дохідності агропромислового виробництва в Україні в постіндустріальний період / П.Т. Саблук // Економіка АПК. – 2008. - №4. – С. 19-37.
4. Харківський Д.Ф. Пріоритетні напрями інвестування підприємств з виноробства і переробки винограду / Д.Ф. Харківський // Науковий вісник національного аграрного університету. - К.: 2001. - №44 - С. 42 - 44.

УДК 657.421.1

ЛАЙКО О.І., канд. екон. наук., асистент, ЧОБАНЗАДЕ С.Ч.
Одеська національна академія харчових технологій, м. Одеса

ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ І АУДИТУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ДП ДАК “ХЛІБ УКРАЇНИ” ОДЕСЬКИЙ ПОРТОВИЙ ЕЛЕВАТОР

В статті розглянуті принципи і порядок обліку основних засобів на виробничих підприємствах харчової галузі України. Розглянуто порядок обліку основних засобів на прикладі ДП ДАК “Хліб України” Одеський портовий елеватор, виявлені деякі дрібні недоліки, на підставі яких розроблені та запропоновані заходи з удосконалення обліку основних засобів, з підвищення точності й достовірності їх обліку. Розроблені підходи можуть бути застосовані до вдосконалення обліку в практичній діяльності багатьох підприємств елеваторного комплексу України.

Ключові слова: вдосконалення облікового процесу, поліпшення обліку основних засобів, облік активів на елеваторах.

The main principles and order of fixed assets accounting for production enterprises of Ukrainian food industry are considered in the article. The process of fixed assets accounting is considered on example of SE GSC “Khliv Ukrainy” Odessa port elevator on the basis of which fixed assets accounting measures improvements that allows to increase the exactness and authenticity of their accounting process are developed and offered. The developed approaches can be applied to perfection of

accounting in practical activity for many Ukrainian elevator complex enterprises.

Key words: accounting process perfecting, improvement of fixed assets accounting, assets accounting at elevators

Вступ. Для здійснення будь-якого виробничого процесу, крім самої праці як доцільної діяльності людей, необхідні предмети праці, тобто матеріально-технічні ресурси та засоби праці. Сукупність засобів праці, якими розпоряджається підприємство, складає його основні засоби. Основні засоби виступають визначальною складовою усієї виробничо-господарської діяльності підприємства.

Економічна сутність основних засобів або основного капіталу в тому, що вони беруть участь в декількох виробничих циклах, зберігають свою натурально-речовинну форму до кінця експлуатації і переносять свою вартість на готовий продукт частинами, в міру зносу у вигляді амортизації.

Перехід до ринкової системи господарювання неможливий без вирішення питання підвищення ефективності використання основних фондів і виробничих потужностей. Від вирішення цієї проблеми залежить місце підприємства в економіці, його фінансовий стан, конкурентоздатність на ринку. Технічний рівень, якість, надійність, довговічність продукції залежать від якісного стану техніки й ефективного її використання, що визначає ефективність виробництва. Це обумовлює актуальність теми даної роботи.

Питання вдосконалення обліку основних засобів розглядалось багатьма відомими вченими та практиками в галузі бухгалтерського обліку. Особливо слід виділити роботи таких провідних економістів, як Немченко В.В., Швець В.Г. [7], Ткаченко Н.М. [8], Білуха М.Т., Бутинець Т.А. та інших. Незважаючи на активні дослідження даного питання, кожне підприємство має свої особливості і потребує конкретних заходів щодо вдосконалення обліку основних засобів.

Постановка завдання. З огляду на важливість необоротних активів для господарської діяльності підприємства питання їх обліку потребує постійних вдосконалень та уваги облікових працівників. Серед багатьох розроблених вітчизняними та іноземними науковцями заходів щодо поліпшення стану обліку основних виробничих фондів для управління підприємством лише деякі є застосованими. Метою статті є розгляд практики обліку основних засобів на реально діючому підприємстві ДП ДАК “Хліб України” Одеський портовий елеватор, виявлення певних недоліків в організації облікового процесу та розробка дієвих рекомендацій з поліпшення стану обліку основних засобів. Розроблені підходи із вдосконалення облікового процесу мають носити практичний характер і бути придатними до використання на більшості підприємств харчової галузі та елеваторного комплексу.

Результати. Головною умовою здійснення господарської діяльності є забезпечення підприємства, поряд з матеріальними і трудовими ресурсами, необхідними основними засобами — будин-

ками, спорудами, устаткуванням, транспортними й іншими засобами. Головними показниками, які визначають рівень озброєності виробничого підприємства є наявність та стан основних засобів. Тому такі активи заслуговують особливо дбайливого ставлення та вірно організованого обліку.

Основні фонди (засоби) підприємств являють собою сукупність засобів праці, що діють у натуральній формі протягом тривалого періоду як у сфері матеріального виробництва, так і в невиробничій сфері. До основних засобів належать засоби праці, що цілком і багаторазово беруть участь у процесі відтворення, при цьому продовжують зберігати свою натуральну форму, зношуються поступово і переносять свою вартість на продукт частинами, у міру зношення.

Відмінною рисою основних засобів є тривалий час їхнього використання, поступовий знос і передача вартості на собівартість знову створеного продукту (виготовленої продукції, виконаних робіт і послуг).

ДП ДАК “Хліб України” Одеський портовий елеватор є найбільш потужним елеватором на чорноморському узбережжі України та являє собою комплекс, призначений для переробки експортно-імпорتنних вантажів. Підприємство займає площу у 48657 кв. м. За своїми технологічними можливостями, елеватор є одним з найбільших зернових комплексів не тільки в Україні, але й на Чорному та Середземному морях. Усі процеси механізовані, керування ними здійснюється з центрального пульта.

Дочірнє підприємство Державної акціонерної компанії “Хліб України” Одеський портовий елеватор – це найбільший перевантажувально-виробничий, транспортний комплекс, який забезпечує переробку одночасно різноманітних зернових культур, має прямий вихід на залізничні станції України.

Керівництво дочірнім підприємством Державної акціонерної компанії “Хліб України” Одеський портовий елеватор здійснюється компанією, а також генеральним директором, який безпосередньо керує підприємством і вирішує усі питання господарської діяльності.

Майно підприємства складають основні засоби та оборотні кошти, грошові кошти, а також інші активи, вартість яких відображена в бухгалтерському обліку.

Загальними видами діяльності, згідно зі Статутом підприємства, є: заготівля та зберігання зерна, його обробка та технологічна переробка; надання послуг по зберіганню, перевезенню, переробці та реалізації зерна та інших видів товарів й продукції; здійснення посередницької діяльності між підприємствами, організаціями, громадянами та інше. Підприємству також дозволено здійснювати зовнішньоекономічну діяльність згідно із законодавством України.

На ДП ДАК “Хліб України” Одеський портовий елеватор бухгалтерський облік ведеться відповідно до засад організації, ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності, які передбачені чинним Законом України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” [1]. Отже, метою ведення бухгалтерського

обліку та складання фінансової звітності підприємства є надання внутрішнім та зовнішнім користувачам для прийняття рішень повної, правдивої та неупередженої інформації про діяльність підприємства, його фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів.

Бухгалтерський облік охоплює уся сукупність господарської та фінансової діяльності підприємства. Він забезпечує контроль за виробництвом та розподіленням матеріальних благ, переміщенням і збереженням майна підприємства.

Головним завданням бухгалтерського обліку на ДП ДАК “Хліб України” Одеський портовий елеватор” являється як одержання точної та достовірної інформації про господарчі процеси в результатах діяльності підприємства, так і для використання кредиторами, податковими, фінансовими та банківськими органами та іншими зацікавленими юридичними та фізичними особами.

Головною складовою організації обліку на підприємстві є облікова політика – сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються для складання та подання фінансової звітності. Підприємство самостійно визначило облікову політику згідно з вимогами Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку.

Облікова політика підприємства затверджена керівництвом в наказі та застосовується таким чином, щоб фінансові звіти повністю відповідали всім вимогам Закону України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” та кожного конкретного положення (стандарту). Використовують насамперед ті підходи та методи обліку, які передбачені положеннями (стандартами) та найбільш адаптовані до діяльності підприємства.

Згідно із обліковою політикою підприємства основними засобами вважаються матеріальні активи, які утримуються з метою використання їх в процесі виробництва, постачання товарів та надання послуг, надання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних та соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року та балансова вартість яких перевищує або дорівнює 1000 грн. Основні засоби розподіляються за групами, встановленим пунктом 5 П(С)БО 7 “Основні засоби” [3] та планом рахунків. Суми амортизаційних відрахувань звітного періоду визначаються за прямолінійним методом.

Витрати, що здійснюються для підтримання об’єкта основних засобів в робочому стані та одержання первісної визначеної суми майбутніх економічних вигод від його використання, включаються до складу витрат.

Витрати, що пов’язані з поліпшенням об’єкта (модернізація, модифікація, добудова, дообладнання, реконструкція), що призводить до збільшення майбутніх економічних вигод, первісно очікуваних від використання об’єкта, відносяться на збільшення первісної вартості об’єкта основних засобів.

Переоцінка об’єктів основних засобів здійснюється у разі, якщо його залишкова вартість суттєво відрізняється від справедливої вартості на дату балансу у відповідності до пп. 16-20 П(С)БО 7

“Основні засоби” із відображенням операцій з переоцінки в обліку. Суми перевищення попередніх дооцінок об’єктів основних засобів над сумою попередніх уцінок залишкової вартості таких об’єктів раз на рік у сумі, пропорційній нарахуванню амортизації, включаються до складу нерозподіленого прибутку з одночасним зменшенням додаткового капіталу.

Предмети, корисний термін використання яких більше 1 року, а первісна вартість менша 1000 грн. обліковуються у складі малоцінних необоротних матеріальних активів на рахунку 112. Знос малоцінних необоротних матеріальних активів нараховується у розмірі 100% їх вартості, яка амортизується, у першому місяці використання об’єкта.

Облік основних засобів є одним з найважливіших та найбільш трудомістких ділянок обліку на Одеському портовому елеваторі, оскільки бухгалтеру з обліку необоротних активів необхідно відображати в обліку велику кількість операцій, що пов’язані з надходженням основних засобів, введенням в експлуатацію, зносом, ремонтами та модернізацією, вибуттям тощо.

На елеваторі операції з надходження, введення в експлуатацію, модернізації, реалізації, ліквідації основних засобів реєструються відповідними документами.

В ході розгляду організації обліку основних засобів на ДП ДАК “Хліб України” Одеський портовий елеватор було встановлено, що обліково-аналітичний процес на підприємстві організовано на достатньо високому рівні. Для обліку основних засобів на підприємстві поєднано журнально-ордерну форму обліку з автоматизованою. Ведення реєстрів первинного та аналітичного обліку вручну поєднано з автоматичним рознесенням даних по реєстрах синтетичного обліку.

Первинний, синтетичний та аналітичний облік основних засобів в основному відповідає вимогам, але система бухгалтерського обліку потребує деякого вдосконалення.

Так, в ході вивчення облікового процесу на підприємстві були виявлені певні недоліки: в первинних документах з обліку основних засобів не всі реквізити заповнені, значна кількість інвентарних карток мають тільки електронний вигляд, внутрішнє переміщення об’єктів не завжди оформлюються Актом приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів тощо. Не завадило би посилити контроль за збереженням та використанням основних засобів, а також контроль за документальним оформленням операцій з ними.

Сучасний рівень розвитку економіки характеризується комп’ютеризацією всіх сфер народного господарства, застосуванням автоматизованих систем управління, електронно-обчислювальних машин і автоматизованих робочих місць бухгалтера (АРМБ), що дозволяє вирішувати принципово нові задачі обліку, аналізу, контролю і управління.

В цілому система бухгалтерського обліку на Одеському портовому елеваторі потребує деякого вдосконалення.

Для більшої зручності ведення бухгалтерського обліку основних засобів можна було б порекомендувати повністю автоматизувати обліковий процес на даній ділянці. Наприклад, створити додатковий програмний модуль в бухгалтерській програмі або перейти на використання програми 1С: "Підприємство", яка вже містить повну автоматизацію первинного, аналітичного, синтетичного бухгалтерського обліку і податковий облік операцій з основними засобами і не тільки. Також підприємству можна порекомендувати вести первинний облік руху основних засобів за допомогою програмного продукту Excel, який дозволяє повністю автоматизувати процес виписування первинної документації разом з веденням реєстру документів (що додає упорядкованості в обліковому процесі), а крім того всі дані з програми Excel повністю сумісні з будь-якими бухгалтерськими програмами, які працюють під оболонкою Windows. Таке нововведення значно скоротило б витрати ручної праці. Програма є достатньо новою, тобто ще цілком не вивченою обліковим персоналом елеватору, тому необхідно організувати навчання бухгалтерів роботі з програмою.

Для забезпечення високого рівню контролю за достовірністю даних, відображених в первинних документах і для збереження точності при групуванні даних первинного обліку в реєстрах аналітичного обліку все ж таки слід залишити вже існуючу сьогодні на підприємстві схему бухгалтерського обліку основних засобів і визнати її оптимальною для даних умов. Оскільки ведення первинного обліку ручним способом і наступне внесення рукописної

інформації в комп'ютер дають можливість ще раз пересвідчитись в точності даних первинного обліку.

З іншого боку, ведення обліку основних засобів з метою отримання інформації для обчислення податку на прибуток ручним способом, як це робиться на підприємстві, слід все ж таки автоматизувати. Це пояснюється достатньо великою трудомісткістю деяких операцій (наприклад, розподіл суми ремонтів основних виробничих фондів) і можливістю вести податковий облік основних засобів на основі даних синтетичного обліку. Найбільш оптимальним варіантом буде створення невеликої програми-розрахунку за допомогою програми Excel. Функціями цієї програми повинні стати контроль першої події і внесення даних в реєстр операцій податкового обліку на підставі здійснюваних операцій в бухгалтерському обліку. До того ж проведення трудомістких розрахунків за допомогою програми не тільки скорочує витрати часу і ручної праці, а ще й запобігає виникненню арифметичних помилок, оскільки модуль містить заздалегідь створені і перевірені алгоритми, відхилення від яких при роботі програми неможливе.

Висновки. Таким чином запропоновані нововведення із вдосконалення автоматизації облікового процесу на ДП ДАК "Хліб України" Одеський портовий елеватор повинні призвести до поліпшення обліку основних засобів і роботи бухгалтерії в цілому. Однак впровадження представлених вище інновацій потребує достатньо високого рівню знань в області програмування і можливе лише з допомогою спеціаліста.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність» № 996-XIV від 16.07.99 р.
2. Закон України «Про оподаткування прибутку підприємств» у редакції Закону України від 22.05.97 р. № 283/97-ВР (зі змінами і доповненнями).
3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 "Основні засоби", затверджене наказом Міністерства фінансів України № 92 від 27.02.2000 р.
4. Грабова Н.М. Теорія бухгалтерського обліку: навч. посіб. / Н.М.Грабова. За ред. Кужельного М.В. – 6-те вид. - К: "А.С.К."
5. Дмитрик С.О. Облік основних починається з малого / С.О. Дмитрик // Все про бухгалтерський облік. – 2006. - № 99. – С. 49
6. Строїч С. Всі тонкощі ремонтів та модернізацій основних засобів / С.Строїч // Все про бухгалтерський облік. – 2006. - № 59. – С. 90
7. Швець В.Г. Теорія бухгалтерського обліку: підруч. / В.Г.Швець. – К.: Знання, 2004. – 447 с.
8. Ткаченко Н.М. Бухгалтерський фінансовий облік на підприємствах України. / Н.М.Ткаченко. — К.: АСК, 2005. – 784 с.

